

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 19.06.2023. Nr. 13/6-3

Atzinums par 12. jūnija iesniegumu Nr. 26/6-1 par precizitāti 07.06.2023. LTV ziņu sižetā “Saeima lems par valsts valodas statusa nodrošināšanu”.

2023. gada 12. jūnijā sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne saņēma [...] iesniegumu (turpmāk tekstā – Iesniegums vai Iesniedzējs) par Latvijas Televīzijas (turpmāk tekstā – LTV) 7. jūnija ziņu sižetu “Saeima lems par valsts valodas statusa nodrošināšanu” (<https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/07.06.2023-saeima-lems-par-valsts-valodas-statusa-nodrosinasanu.id296311>).

Iesniedzējs norāda uz iespējamām neprecizitātēm LTV izskanējušajā sižetā.

Lai sagatavotu atbildes, ombuds no 2023. gada 12. jūnija līdz 19. jūnijam iepazīnās ar Iesniegumā minēto sižetu un uzdeva jautājumus LTV galvenajai redaktorei, LTV Ziņu dienesta atbildīgajai redaktorei un sižeta autorei, žurnālistei Madarai Līcītei.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

konstatē:

[1] 2023. gada 12. jūnijā saņemtajā [...] Iesniegumā pievērsta uzmanība LTV Ziņu dienesta žurnālistes Madaras Līcītes veidotajam ziņu sižetam, kas izskanēja ēterā 2023. gada 7. jūnijā un, iesniedzēja ieskatā, ietver neprecizitātes, kas ir pretrunā sabiedrisko mediju darbības principiem.

Iesniedzējs ir papildinājis Iesniegumu ar sižetā aprakstīto likuma grozījumu iniciatīvas autores Liānas Langas ieraksta sociālās tīklošanās platformā Twitter ekrānšāviņu (sk.

zemāk), kurā atklātas iespējamās precizitātes problēmas ziņu sižetā:

[2] Atbildot uz ombuda 2023. gada 13. jūnija vēstuli Nr. 25/6-2, 2023. gada 16. jūnijā ir saņemta LTV vēstule Nr. 110/1-6.2, kurā sniegtas LTV galvenās redaktore Sigīta Roķes atbildes uz ombuda jautājumiem par šajā atzinumā izskatāmo Iesniegumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne
secina:

[3] Ombuds ir saņēmis [..] Iesniegumu, kurā pievērsta uzmanība, iespējamam precizitātes trūkumam 2023. gada 7. jūnijā LTV pārraidītā žurnālistes Madaras Līcītes veidotā sižetā.

[4] Sižets vēstī par to, ka “Saeimai drīzumā būs jāvērtē vairāk nekā 10 tūkstoš vēlētāju iniciatīva par valsts valodas statusa nodrošināšanu. Iniciatīvas autori rosina mazināt ilggadējas rusifikācijas sekas, izskaužot praksi ikdienas saziņā darba vidē un pakalpojumu sniegšanā līdztekus izmantot latviešu un krievu valodu, kā arī nodrošināt iespējas visiem Latvijas iedzīvotājiem ikdienā lietot valsts valodu vai to apgūt. Lai sasniegu šo mērķi, likumprojekta autori ierosina aizliegt citu valodu lietošanu, arī privātajā sfērā”, kas tiek minēts sižeta 0:32 minūtē.

[5] LTV galvenā redaktore Sigīta Roķe atbildes vēstuli sāk ar skaidrojumu tam, kā sižeta kontekstā interpretējams formulējums “privātajā sfērā”, atbildot uz šo ombuda jautājumu: “Kāpēc sižetā, kura sākumā minēta tā attiecināšana arī uz privāto sfēru,

vēlāk izskaidrota tikai piedāvātā regulējuma darbība pakalpojumu sniegšanas jomā uzņēmējdarbībā, valsts institūciju un iedzīvotāju saziņā?” Vai paredzēts veidot citu materiālu, kurā būtu skaidroti arī citi piedāvātā likumprojekta satura aspekti (ja tādi ir)?” Viņa vērš uzmanību, ka šo izteikumu sižeta autore “nelieto ar nozīmi, ka rosinātais regulējums attiecas uz to, kā cilvēki sarunājas privāti – ģimenē, piemēram”. “Tas lietots nozīmē, ka ar šo iniciatīvu vēlas stingrāk ierobežot (faktiski) krievu valodas lietošanu privātajā uzņēmējdarbībā. Valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī privātās iestādēs, organizācijās, uzņēmumos, ja to darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses, valsts valodas lietošanu jau regulē Valsts valodas likums, nosakot, ka tam jābūt samērīgam ar privāto iestāžu, organizāciju, uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) tiesībām un interesēm. Vai visi saprot, ka par tādiem uzskatāmi taksometru pakalpojumu un atkritumu savācēju sniedzēji? Minētā iniciatīva to paredz (3.pants - “Sabiedrībai nozīmīgu komersantu saziņu ar klientiem”). Tāpat arī īpaši rosināts regulēt valodas lietojumu veikalos (4.pants- “Saziņa ar klientiem tirdzniecības vietās”). Lai skatītājiem būtu skaidra minētās iniciatīvas būtība un mērķi, īpaši tika uzsvērts plānotais stingrākais valsts valodas regulējums “privātajā sfērā”, nedomājot ar to iedzīvotāju neoficiālo saziņu ģimenē vai tamlīdzīgi,” izvērsti skaidro LTV galvenā redaktore. Viņa arī piebilst, ka: “Sekojošā tam, kāda būs iniciatīvas tālāk virzība un apspriešana Saeimā, noteikti tiks veidoti arī citi materiāli, kur turpināsim skaidrot tās būtību”.

[6] Tālāk S. Rože skaidro to, kāpēc visā sižetā, pieminot apspriesto iniciatīvu un tās iesniedzēju, izmantots daudzskaitlis, proti, likumprojekta autori (sižeta 0:27 minūtē), iniciatīvas autori (sižeta 0:10 un 1:43 minūtē), nevis vienskaitlis, kā, spriežot pēc Iesniegumam pievienotā Liānas Langas Twitter ieraksta ekrānšāviņa un manabalss.lv atrodamās informācijas par iniciatīvas pārstāvi - <https://manabalss.lv/valsts-valodas-statusa-nodrosinasana/show>, būtu bijis jārikojas.

“Šajā gadījumā sižeta autori, iespējams, maldināja tas, ka Saeimas komisijā, kur skatīja šo jautājumu, piedalījās Liāna Bokša (Langa) un Rudīte Meņģelsone (Kalpiņa), kuras citāts arī izskanēja sižetā, un abu statuss Saeimas mājaslapā bija norādīts identiski – “Iniciatīvas pārstāve”. Ja L. Bokša (Langa) vienpersoniski uzskatāma par iniciatīvas autori un iesniedzēju, tad R. Meņģelsones (Kalpiņas) dalība un uzstāšanās sēdē radījusi nepareizu iespaidu, ka visu veicis viens cilvēks,” norāda S. Rože.

Šajā gadījumā sižeta autore izmantojusi informāciju no Saeimas mājas lapas – <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/webSNbyDate?OpenView&count>

[t=1000&restrictToCategory=07.06.2023](#). “Vēl 13. jūnijā tur ir atrodama informācija, ka gan Bokša, gan Meņģelsone ir iniciatīvas pārstāves,” skaidro S. Rože un piebilst, ka “Saeimas materiālus autore uzskata par ticamu un kompetentu informācijas avotu”.

[7] Komentējot to, kā sižetā ir nodrošināts Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju 1.4. daļā minētais sabiedrisko mediju darbības profesionālais princips – precizitāte, LTV galvenā redaktore atzīst, ka “sižeta autore bijusi neprecīza, lietojot daudzskaitli, runājot par likumprojekta un iniciatīvas autoriem, jo balstījusies uz informāciju, kas publiskota Saeimas mājas lapā un Saeimas oficiālā dokumentā”. Vienlaikus viņa uzsver, ka “saskaņā ar likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 29. panta 1. punktu masu informācijas līdzekļi neatbild par nepatiesu ziņu izplatīšanu, ja tās satur oficiāli valsts varas un pārvaldes institūciju dokumenti, politisko un sabiedrisko organizāciju paziņojumi un 3. punktu - masu informācijas līdzekļi neatbild par nepatiesu ziņu izplatīšanu, ja tās satur amatpersonu publikācijas”.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

vērš uzmanību:

[8] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli. Ombuda pienākums ir respektēt sabiedrisko mediju redakcionālo neatkarību un vērtēt to darbības un satura atbilstību pašregulācijas aktiem.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

atzīst:

[9] Izvērtējot Iesniegumu, sabiedrībai piedāvāto informāciju Iesniegumā minētajā sižetā un LTV skaidrojumu, atzīstu, ka, neprecīzi atspoguļojot izstrādātā likumprojekta iniciatīvas autoru skaitu un likumprojekta būtību, pārkāpts sabiedrisko mediju Redakcionālo vadlīniju 1.4 sadaļā “Sabiedrisko mediju darbības profesionālie principi”

minētais princips “Precizitāte”: “Sabiedriskie mediji sniedz pārbaudītu un iespējami precīzu informāciju, tie nedrīkst apzināti maldināt auditoriju, sagrozīt vai izdomāt faktus. Ja par kādas informācijas precizitāti ir šaubas, tas ir skaidri jānorāda”. Lai gan vārdu savienojumu “privātā sfēra” var saprast un izmantot dažādi, informējot par būtiskiem procesiem, kas ietekmē visas sabiedrības ikdienu, svarīgi izmantot precīzu valodu un paskaidrot, kā konkrēti juridiskie vai citi termini ir lietoti konkrētajā gadījumā un kā tie interpretējami.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU